

DISSERTATIO ACADEMICA
DE
DIALECTICA INTELLECTUS
NATURA;

CUJUS PARTEM PRIMAM

VENIA AMPLISS. FACULTATIS PHILOSOPH.
IN ACAD. IMP. ABOËNS.

PUBLICÆ CENSURÆ MÖDESTÆ SUBJICIUNT

JOHANNES MATTHIAS SUNDWALL

Philosophiae Magister,

&

LAURENTIUS SACKLÉN

Stipendiarius Publicus,

Satacundenses.

In Audit. Jurid. die XIII Decembris MDCCCXVII.

b, a, m, s.

ABOË, TYPIS FRENCKELLIANIS.

putant, inde in spinosam suam disciplinam deflectendi conamina ^{a)}. Licit igitur facile videri poterit is, qui hac in re aliam aggrediatur propnendam sententiam, operam omnino ludere auctoritative summorum inepte vim inferre philosophorum; prostant tamen, ut ex sequentibus sensim apparere speramus, haud contemnendae rationes, quibus permotus Logican, quo jam stat puncto, scientiae haudquam tueri dignitatem contendere urgearis, id saltem ponderis habituræ, ut examine vel accuratissimo hæcce res haud indigna esse videatur. — Quid? quod certe si ad methodum, qua vulgo est proposita Logica formalis, vel obiter attendas, in antecessum jam non difficeret deprehendes, omnes ipsius determinationes absque ullo fere organico, qualē in scientiā esse oportet, nexu cohæsione ad summum externā inter sese esse junctas; in quibus itaque quasi capitibus mortuis λογιζόν quoddam πνευμα frustra quæres. Sic ex. gr. quomodo conceptus, judicia & conclusiones a se invicem pendeant (ut de neglecta altiori illa circa communem & absolutam horum originem disquisitione plane sileam) in vul-

gari

a) Vide ex. gr. initium Dissertationis: *De Reflexione, Praesi-
de Cel. B. C. H. Höijer, Upsaliæ a B. G. RIBBING 1812
editæ.*

gari Logices expositione ne in quæstionem quidem venit. Expositis primum tribus cogitandi principiis, absolvuntur deinde conceptus, venitur tum ad judicia & denique doctrina proponitur ratiociniorum, qui quidem ordo ex eo fere solo jejuno & sterili servatur fundamento, ut facilior pateat subiecto ad intelligentiam aditus. Certe, quare sic procedatur, nulla alia est in promtu ratio. Et sic in ceteris specialioribus horum momentis. In omni autem Scientiâ, præ iis quæ Scientiam conficiunt, subiectivis quibuscumque commodis esse supersedendum, quis est qui non videat? Minime vero omnium decet in pertractione ejus ipsius scientiæ, cuius est proprium Methodum in universum tradere, hujus non optime servari elegantiam. Neque tamen defuere, qui attentius rem pensitantes in eo quam maxime solliciti fuerint, ut nexum determinationum analysi exhiberent logicarum; ita ut, data unâ, ceteræ naturali quadam evolutione sequerentur b). Quamvis autem ad elegantiam scientiæ non parum conferat distincta expositio illius, qui inter momenta ipsius locum obtinet, ne-

A 2 xus;

b) Vide: *Gemeinfassliche Darstellung des Fichteschen Systems von J. B. SCHAD.* Dritter Band p. 250 & seqq. & præcipue Dissertationes de *Reflexione atque De Operationibus Intellectus*, Præs. Cel. B. C. H. HöijER.

xūs; tamen hicce solus nexus, qui formalis solum est consequentia — momentis scilicet quæ nectuntur absque horum ipsorum, quam appellant, deductione præsuppositis — non adhuc ipsam absolvit scientiam. Merito enim dicitur in merâ Analysisi scientiam, qualis ipsius idea a Summis philosophis satis jam est fixa, haud contineri. Indicavit distincte satis hoc jam Cel. Kantius, purum illum, unde transcendentalis Categoriarum exit deductio, detegens fontem, principium loquor arduum illud & subtile, quod originarie-syntheticam appellavit Apperceptionis unitatem, quæ essentialiter, *αὐτίποδος* instar, opposita est abstractæ & emortuæ identitati e). Quid? quod consequentiam relativam, analyseos istud solius opus, absque absolutâ illâ, quæ originaria est synthesis, semet haud sustinere posse, vel ipsa ostendet perfecta & consummata analysis. Illabemur nimirum, si Reflexionem analysi exponendam adimus,

in

-
- e) Quam vim, etiam quod ad Logicam formalem, laudato ipse adscribat principio in verbis ex. gr. eluet hisce: *Und so ist die synthetische Einheit der Apperception der höchste Punct, an dem man allen Verstandesgebrauch, selbst die ganze Logik, und, nach ihr, die Transcendental Philosophie heften muss, ja dieses Vermögen ist der Verstand selbst.* Vide finem notæ i paginâ 133 libre *Critik der r. Vern, Fünfte Aufl.* incipientis & sequenti continuatæ.

in antinomiam nullâ prorsus analysi solvendam.
Hujusce autem antinomiæ, quæ in Reflexione locum obtinet, evidens cognitio ipsa necessaria prævia conditio est ad Reflexionis absolutæ essentiam, vel verbo **Essentiam**, quæ simul sese uti Reflexionem determinabit, in sua puritate cognoscendam. Datâ igitur Reflexione & analysi primuna ipsius cum accuratione determinatis momentis, opus adhuc restat ut ad ultima rem persequentes, ad originem suam reducamus Reflexionem, vel in absolutâ suâ genesi eandem conspiciamus. His tandem peractis Logica scientia fiet. Logica vero in eâ, quâ vulgo appetit formâ, sola est Illa Reflexionis, quam appellant, communis, h. e. Reflexionis uti phænomeni; quare cum in antinomiam abeat, subtrahens sese quasi illius dominio, Reflexio hæcce, simul illa quâ talis suam perdit vim. — Cum jam itaque, quid Logicæ constituat essentiam, expediri haud posse ante patefactam in universum dialecticam sive, quæ eadem est, antinomicam Intellectus naturam perspexerimus; Specimen nos edituri Academicum non potuimus, quin candido, quo in abstractam ducimur contemplationem, indulgentes amori in Dialecticâ Intellectus Naturâ quadamtenus exponenda nostræ contenderemus industriæ nervos. Exasciatam solum a nobis non perfectam duram hanc & difficultem

ficilem materiem Tibi, Lector Benevole, offerimus
juvenilium levitatem conatum æquâ pensitatuô
lance, defectuumque & nævorum, quibus tollendis
haud sufficerit bona voluntas, a gratiâ, cujus po-
tiundæ spe erigimur, non prorsus immunem veniam
& excusationem nobis haud denegaturo.

§. II.

Quid jam per Elementum Dialecticum in
universum significatum velimus omnium primo no-
bis est dispiciendum; quod, ut ut sub ipso disqui-
sitionis progressu sensim patebit, non inutile tam-
en erit in antecessum etiam historice nosse. —
Eo potius breviter est heic enodanda hæc quæstio,
quo diversioribus occurrit hæcce vox significatio-
nibus. — Apud antiquissimos, Scholæ ex. gr. Ele-
aticæ ingeniosissimos philosophos, constituit Dia-
lecticæ in singularium Enunciationum, ob in ipsis
latentem, haud quæsitam sed ultro se offerentem,
repugnantiam, refutationibus. Sic ex. gr. realita-
tem negarunt Motūs, quoniam ipsius conceptum
semet absolute tollentia necessario ingredi vide-
bantur momenta. Sublatis ita ab Eleaticis essen-
tialibus sensualis cognitionis momentis veritatem
 $\tau\delta\ \epsilon\nu\alpha$ in suprasensuali $\tau\omega\ \nu\epsilon\pi\nu$ ($\tau\omega$ objectivo
cogitare

cogitare) acute demum posuere iidem d). Mox vero ingenium humanum istiusmodi impatiens non ita, ut putabatur, solutarum sed in novas solum formas.

---

4) Sic in metaphysico suo περὶ γῆν carmine cecinit PAR-MENIDES: (v. 45 — vide: Geschichte der Philosophie von W. G. TENNEMANN I. Band p. 169) χεὶ τὸ λέγειν τὸ νοεῖν τὸ δὲ εὑμεναί . . . Conf. ultra Revision der Literatur Dritter Theil. Erst. Band, ubi hæc incipit censura (eius, quia veriorem, quam vulgo fieri solet, exhibit sensum, partem Eleaticismi heic nobis licet afferre) expositionis Philosophiæ Eleaticæ a TENNEMANN: Aus der beygebrachten Angabe der Alten, Xenophanes habe gegen Thales und Pythagoras geschrieben, und aus den Fragmenten selbst wird klar, wie der ernste Sinn dieses Mannes, alle Verwandlung und alle Verhältnisse mehr als Spiel betrachtend, an die Einheit, woraus jene hervorgeht und diese sich auflösen, sich festheftete, und als ein echter Hellenen über alle Orientalische Bildersprache hinausstrebend das All in unvergänglichem Ebenmaass als in sich selbst klaren Geist und Vernunft ansah. Es ist natürlich, dass in der Ausbildung einer solchen Ansicht, vorzüglich durch Parmenides, die volle Anlage zur dialektischen Entwicklung der Intelligenz gegeben war. Wunderlich, dass der Verf. (s. 176) noch einen Zweifel aufwerfen konnte, ob das Denken zu den Predicaten des Eins bey Parmenides gehöre, der eben V. 45. (χεὶ τὸ λέγειν τὸ νοεῖν τὸ δὲ εὑμεναί, οὐτὶ γὰς εἶναι μηδὲ δοῦνεινεῖναι) das νοεῖν (welches man doch nicht geradezu mit Denken geben sollte) als Seyn selbst, mithin auch selbst als des Eins ausdrücklich dargestellt; auch in V. 145: τὸ γὰς πλέον ἔστι γόνηα, kein weiterer

mas abientium repugnantiarum (quoniam enuntiationes hæcce, istarum ab unâ licet parte veritate sublatâ, ab alterâ tamen suam vim firmiter tueri videbantur) ad opinandum facile subductum est, non posse has in ipsa re esse fundatas, sed subjectivo, quamquam non facile detegendo, errori principium debere. Abiit hinc perverse Dialectica in solam significationem artis cavillatoriae sive sophisticæ enormitates yarias, specie veritatis animum quidem percellentes at subjectivæ solum illusioni adscribendas, pro ingenii acumine utcunque producendi. Huic opinioni, facilius nimirum nullibi vero genuinas occurrere repugnantias, Aristotelica originem debet Logica cuius vi & ipse Aristoteles & qui ipsius premebant vestigia istiusmodi morbosæ rationis paroxysmis universalem sibi visi sunt attulisse medicinam. Conversa ita est Dialectica in ipsam fallendi artis criticam, idem quippe significans ac postea Logica, parsque præcipue fuit hujusce ea, quâ præcepta logica ad fallacias subjectivas (objectivas enim non esse pro certo erat habitum) proponendas & solvendas propriæ applicabantur. Neglecta ita & tenbris involuta per longam temporis seriem jacuit vis illa objectiva quâ primis

Zweifel verstattet wird, wie hoch die Eleaten das Erkennen anschlugen.

primis temporibus viguit atque illuxit dialectica meditatio. Novam vero demum Dialecticæ aspergit lucem Summus ille Philosophiae Reformator Kantius, repugnantiis, quibus semet constrictam sentit Ratio, singularibus licet & non elegantissima ab ipso demonstrandi formâ propositis, vindicans necessitatem repelli nesciam. Haud parum vero abest, ut hanc ideam plene exhausisse immortalis nobis videatur Philosophus, sed viam solum, ut in ceteris, ita hac quoque in re, ulterioribus præstruxisse disquisitionibus. Si enim ad modum, quo in solvendis antinomiis versatur, penitus attendas, deprehendes ipsum hoc in negotio alterum certe (ut tritâ utar loquendi formulâ) agere Alexandrum nodumque non solvere, at, si non proprie gladio disrumpere repugnantiâ tamen, in Rationem, utpote determinationes Finiti atque Infiniti ad Rem in se referentem, rejectâ, in aliam æque intricatam redigere formam. Notissima nimirum Ipsius solvendi methodus in adserendâ transcendentali phænomenorum mundi idealitate posita est, hoc est: urget mundum in se haud esse sibi repugnantem: sed Rationem solam ex justo suo dominio, Regulativa nimirum suâ vi, excedentem & ultra id, quod ulla umquam experientiâ (cui transcendentales formæ solum competenter) dari possit, transvolitantem secum repugnantiâ involvi necessariâ. Unde in Antinomiis Rationis

B

pro-

proponendis atque demonstrandis nil fere aliud respxisse videtur Kantius, nisi ut indicio, e repugnantiā, cui semet implicat mundi certis rationib⁹ instituta consideratio, facile repetendo, ad unguem quasi ostensum redderet & comprobatum: ad mundum in se numquam perveniri posse, sed in ipso quatenus apparet necessario esse subsistendum. Nos vero in essentiam hujuscē repugnantiae diligentius inquirentes minime potuit fugere, si verum sit repræsentationem mundi in se, applicatis ad ipsum mentis transcendentalibus formis, illico dissolvi, minime quidem integras & a dissolutione liberas relinquī posse ipsas illas formas; hoc est: aut in ipsā transeendentalitate nil Veri remanere aut repugnantiae quā talis — uti in determinationib⁹ Menti pure spectatis, vel omni earum seposita applicatione, conspicuæ — genuinam vim & rationem funditus indagandi negotium restare. — Quā conservatā Antinomiae generatim sumtæ significatione — quæ an ad Essentiam antinomiae Kantianæ vere pertineat nisi expedita prius re in universum definire nostri haud fert instituti ratio — quid antinomicæ illius vel dialecticæ, quam Intellectui adscribimus & revera competere in sequentibus demonstrare conabimur, naturæ appellatio habeat in recessu, indicatum voluimus. Est itaque nobis Dialecticum id,
quod

quod ratione ejus ipsius, quod in & pro se est, sese uti aliud prodit. —

Quibus sic constitutis altera jam nobis volvenda erit: an detur revera & quatenus sese extendat hæc ipsa antinomica ratio, quæstio. Quam quod attinet: Omne Reflexioni datum in antinomiam dissolvi contendimus; jam quicquid in Reflexione datâ ad nostrum conferens finem continueatur ex accuratius ejus definitis conditionibus strictim repetituri.

§. 2.

Si ad Reflexionis vulgaris sive Cognitionis, quatenus sese in conscientiâ primum prodit, indolem in universum attendamus, in immediate dati & absque ullo ipsius influxu jam completi Concreti, per externam solum comparationem & distinctionem, determinatione consistit. Absoluta heic præsupposita est diversitas Subjectivi & Objectivi. Cogitatio nimur solam complectitur Subjectivitatem cum Objectivitas in extrinsecâ quadam & rigidâ lateat Materie, a quâ illa, uti vacua & determinationi futuræ solum quasi aperta Forma, expleatur quo Cognitio sive unitas Subjectivitatis & Objectivitatis oriatur. —

B 2

Atta-

Attamen, quia vulgares cogitandi Formæ omnem vim in eo habent ipsæ, ut veritatem constituant abstractam, intra cujus terminos cohibeatur omnem quod esse possit, adeo ut quicquid harum ope, concepiendo nimirum, judicando & ratiocinando, asse quamur, id non solius subjectivæ sui consciæ Reflexionis, sed ipsius objecti contineat determinatio nes; ea minime in Formam Materiei concessa est potestas, ut quasi absolute iners subjaceat huic illa; contra Forma est absoluta conditionum præ determinatio, quibus necessario subjecta erit omnis Materies. An bene jam constans sibi fuerit hæcce inter Materiem & Formam relatio, hoc est: an Materia, his adjunctis conditionibus, suam possit tueri essentiam, vel Forma ad Materiem applicata suam servare vim, id ipsum querere, jam maxime videtur esse absonum. Inconcussam enim manere unitatem inter multiplicitatem objecti & simplices Intellectus determinationes, eo evidentius esse videtur perspectu, quo facilis constat, multiplicatatem ipsam etiam quā talem suā sponte uti negativam conditionem postulare ex. gr. principem illam cogitandi Legem, Contradictionis quod dicitur Princípium, utpote quo solo cohiberi possint multiplicia, ne in unum quasi punctum incident eoque totalitatem efficiant indeterminatam, sed juxta se tanquam extendantur. Quæ quamvis ita esse videantur, propius tamen ad relationis hujus-

ce naturam severiori accedentes analysi deprehendemus, eā in regione hanc relationem & simul totam Reflexionem versari, in qua sibi ipsi constare nequeat.

Quocunque Reflexioni datum determinatum est. E re igitur est ut Determinationis conditiones in universum exhibeamus. — Omnis Determinatio in sibi identica Distinctione consistit. Conciliatio jam Identitatis & Distinctionis per eam facilis esse videtur animadversionem, ut quocunque determinatum ideticum secum sit, sed distinctum ab alio. In eo autem, quod ideticum secum sit quodvis determinatum, proprie haud posita est Determinationis essentia. Proxime in Distinctione consistit hæcce. Quoniam identitate integrâ distinctione fiat, contineri videtur hæcce in relatione ad alia. Assumitur scilicet aliquid, quocum comparetur, & a quo ita distinguatur, quodvis adhuc indeterminatum sed in determinationem jam transiturum substratum. Hocce autem alterum & commune cum determinando & diversum ab eodem simul esse oportet. Etenim si commune nihil assumas, perspicere haud poteris, quomodo vel an in universum fuerit aliquid ab aliquo diversum. Omnis enim relatio inter comparanda ita esset sublata atque simul, remotis scilicet comparandis in diversos quasi mundos, ipsa

com-

comparatio & distin^{tio}. Solà vero jam ab alterâ parte communitate retentâ, utrumque simul comparandorum in solam abstractam identitatem evanesceret, nullaque adesset, quæ quærebatur, determinatio. Haud enim prius ac distinctione ipsâ factâ intelligi potest, quæ sint ea, quæ diversa sunt, ratione scilicet èâ, quâ jam determinanda sunt. — Quicquid absque hac ratione sint, id per alias distinctiones factum esse opportet, neque ad determinationem, quam jam nobis considerandam proposuimus, simplicem pertinet; satis enim est nobis, determinationis naturam in universum licet examinantibus, determinationem attigisse simplicem, utpote a quâ quæcunque aliæ, ejusdem quamvis objecti, quod ad formam nihil differunt. Haud itaque id quod distinguitur, altero respectu diversum ab alio, altero autem commune cum ipso esse potest. Sed est distinctione hæcce unica & quasi indivisibilis; hoc est: uno, singulatim, eodemque respectu, divertitur quocunque determinandum. Id itaque quod primum ab alio diversum esse apparuit, a se ipso revera est diversum. Abit igitur sic distinctione vel determinatio in absolutam oppositionem. Aliud ita nam est enim (si verbo nobis uti liceat barbaro) ipsa haud est inter pro-se-existentiam alicujus & aliquid aliud quasi divisa, adeo ut pars ipsius illi competeteret, pars autem huic, at in ipsa transitione consistit aliud.

Aliudditas. Talem aliudditatem in se igitur con-
 tinet quocunque determinatum, & nil est præter
 illam. Cum simul autem uti essentialiæ sui con-
 ditionem identitatem contineat, in se quasi infi-
 nite recepta est aliudditas & uti unitas apparet,
 quæ autem penitus spectata absoluta itaque est
 quasi novitas. — Conceptus hicce aliuditatis ejus,
 quæ uti momentum essentialiæ determinationem in-
 greditur, est absolute oppositus in se, absoluta an-
 tinomia. In vulgari autem, ad suam essentiam
 parum attenta, Reflexione ponuntur correlata, quo-
 rum alterum alterius pronuntiatur esse aliud —
 nam aliuditatem in simplici determinatione non a-
 gnoscit — in externa solum relatione. Cum autem
 omnino indifferentia & independentia sic fiant cor-
 relata hæcce, perit revera sic omnis aliuditatis
 conceptus. — Etiam in iis, quæ in relatione ex-
 terna posita videntur, oppositis, id est: in iis, quæ
 opposita vulgo appellantur, & ob manifestam re-
 pugnantiam in diversa jam quasi loca remota sunt
 — ex. gr. in notionibus Lucis & Caliginis ad se re-
 latis — absoluta, quam exposuimus, antinomia
 locum habet. Neque enim opus esset, neque pos-
 set aliquid in aliud extra aliud collocari locum,
 nisi intima & permanens repugnantia intercesse-
 rit inter hæcce ita remota. In remotione enim
 ipsa hacce continetur repugnantia. Altera determi-
 nationum oppositarum alterius est aliud. — At
 nil

nil est præterea utraque — quoad scilicet hæ ipse contra se oppositæ sunt. Consistit itaque omnis significatio harum in eo, ut una essentia qua talis in sui ipsius aliud, vel aliud absolutum, originitus est conversa. Istius autem interioris relationis oblita Reflexio communis, opposita certe assumit, sed assumptionis suæ illico quasi impatiens hæcce a se indifferentia & utrumque pro-se-existens ponit & ita id, quod horum essentiam ac verum conceptum constituit, oppositionem ipsam, revera tollit. Inconstans autem sibi quamvis sit & transiliat quasi ea, quæ ante pedes sunt posita, Reflexio hæcce, in eo tamen ipso revera, invita licet & [in]conscia, veram prodit oppositionis naturam.

Repugnantiæ jam itaque impatiens Reflexio vulgaris, essentiale non agnoscit in determinatione aliuditatem, sed determinationis cuiusvis essentiam in eo constituit, ut hæcce ipsa in se quasi conclusa sit & ab alia quavis determinatione independens atque tamen per se efficiat, ut substratum, cui competit, cum aliis non confundatur. In semet ipso ita omnem suam essentiam, per determinationem quam continet, concludit quodcumque Aliiquid, atque uti immediatum sese præsentat. Contendimus vero jam, hanc ipsam determinationis inse-conclusionem nil esse, præter exlusionem fui a se sive oppositionem. Cum in semet ipsum quasi receptum

receptum sit quodvis **Immediatum**, quidquid est
 pro se est. Quaecunque de ipso prædicentur, non
 sunt determinations extrinsecus ipsi advenientes,
 verum nil est præter hasce ipsas determinationes
 in se; nil est nisi per suam essentiam sese con-
 stituens determinatio. Ac quod actualiter est aliud
 esse nequit. Quod enim est, essentia in se sit —
 quia ab ipso omnis determinatio per alia exclusa
 est — necesse est. Constans ita sibi certe esse
 videtur. — Hæcce vero jam constantia per se ex-
 clusio est suæ ipsius aliuditatis. **A** (determina-
 tum) id continet ut non-**A** esse nequeat. Non-**A**
 absolute est in se oppositum — & hinc necessi-
 tas τῆς **A** qua talis. Quia autem jam τὸ **Non**,
 quod ipsam oppositionem conficit, ob essentiam
 suam simplicem, absolute distinctum est & di-
 vulsum a τῷ **A**, competit τῷ **Non** independentia
 æque ac τῷ **A** ipsi. Sic utrumque — altero ab
 altero independente — suam in se constituit essen-
 tiam. Quæ autem absolute nihil secum habent
 commune, absolute simul sibi sunt opposita.
 Sic absolute & ab omni quasi parte opposita sunt
 τὸ **A** & **Non**; atque omnem itaque vim & signi-
 ficationem in hacce simplici relatione ad se in-
 vicem habent utraque. Neutrum horum nil est nisi
 alterius, & per id ipsum sui quodque ipsius, ne-
 cessarium momentum. Sic **A** nil est nisi concilia-
 tio & unitas eorum, quæ conciliari nequeunt, qua

C

taliū;

talium; nam hinc primum revera ipsa oritur diversitas & oppositio. Diverti enim nil potest, nisi sit simul id quod divertitur, una eademque essentia. Ab altera parte rursus $\tau\circ$ Non conciliatio est ipsius A. Neque enim potest aliquid propriam sibi constituere essentiam, sive essentiam in se includere suam, nisi distinguatur a sui alio, quam quidem ipsam distinctionem $\tau\circ$ Non quatale conficit; at quam, uti nosmet antea expressimus, unicam patet esse & indivisibilem, & itaque absolutam sui a se exclusionem.

Hæcce jam, quam exposuimus, mutua conciliationis in repugnantiam & repugnantiae in conciliationem quasi trepidatio, absoluta est Antinomia; quam ut menti familiarem faciamus, e re est ut, quid in Principio Identitatis re vera continetur, exhibeamus. A quodvis unum idemque esse atque A, in hocce asseritur Principio. Etiamsi nondum cum enunciatione hacce experimentum quasi revera fuerit factum, a priori tamen jam contenditur, quamvis applicationem Principii Identitatis, veritatem ejusdem fore comprobaturam. Age vero jam, applicationem institui hujus Principii, mente fingamus. Adest datum jam nobis A & affirmatur, comparatione instituta, hocce A æquale eidem A esse deprehendi. Hæcce autem comparatio — quæ vulgo eodem fere fit modo,

do, quo unum idemque objectum, per singularem visus modificationem, interdum duplex conspicimus, quodque (in priorem & naturalem statum oculis reductis) rursus in unum recidit — externa simul omnino est dato determinato huicce A. Revera haud A cum A adhuc comparavimus. Etenim A non est nuda identitas. Distinctum enim est & determinatum. Distinctio igitur qua distinctio identica secum esse debet. Ut vero intelligatur quid sit, non ita conferenda est distinctio secum, ut quasi obliviscamur ejus essentiæ, qua distinctionis, prenuntiando nimirum identicum hocce abstractum: distinctio est distinctio, seu: distinctio est sibi ipsi æqualis. Sed distinctio est conferenda (si ita loqui liceat) cum — distinctione. In enuntiatio enim: distinctio est distinctio duplex est sensus. Prorsus enim alia est identitas determinati alicujus A atque A indeterminati. Illa comparatio est interna, hæc autem externa. In posteriori comparatione, quocunque ceterum sit substratum, nil pronuntiatur nisi A=A in universum; quod quidem facillime concipitur. In priori autem illa, quæ verissime sed difficilius fit, ab omni identitate revera abimus. Secundum hanc, A, si ita vis, prorsus aliud est atque A, si scilicet in hacce, quod ad formam identica pronuntiatione, solam abstractam in mente feras identitatem. Absolute non attin-

attingit hæcce identitas istud A. Hoc quidem licet lubenter concedat vulgaris contemplandi ratio, aptissime tamen rem ita explicari autumat, ut formalem solam identitas complectatur veritatem, & materies, cui applicetur, foris sit allata. Sed est hæc ipsa materies non indifferens erga identitatem, sed ita comparata, ut haud patiatur identitatem hancce abstractam. Superficialiter quasi solum secum est identica, hoc est: non ipsa, qua talis sed (quod eodem recidit) — A indeterminatum identicum est cum A indeterminato. Identitatem autem τὸ A determinati, haud externam esse, id ipsum est quod contendit & affirmat Principium Identitatis (si sibi constet ipsi), pronuntians nimirum, A cum ipso A conferendum esse. Dissilit autem ita illico, per hancce comparationem oriunda, identitas in absolutam diversitatem. Contrarium itaque arguit quævis Principii Identitatis applicatio, ejus quod in hocce Principio contineri videtur.

Quod ut proprius repræsentationi admoveatur, Exemplum qualecumque, coloris individui, nobis licet afferre. Ponatur sphæra, cuius superficie omnes, qui esse possunt, colores, quorum alter alterum continue excipiat, singamus expressos. In hocce jam systemate colorum, quorum in quoque diverso puncto diversus est, quemque, ex. gr. Rubri indiciduum

viduum, eo definitius percipies, quo propius, e remotiori sphæræ parte, ipsi accedas. Absolute tamen definitus non tibi erit, nisi ipsissimum, in quo jacet, ingrediariis punctum, huncque jam a limitibus suis distinguaſ. Si enim ad id solum, quod cum proximo quoque habeat commune, attendas, non ipsum, qua talem comprehendis, sed solum genus ipsius, quantumvis umquam determinatum. Cum autem ipsi insuper essentialē quid & sibi propriū adscribas; quid sit hoc, nullo pacto concipere poteris, nisi ipsum eo ipso, quo essentialē est, respectu ab alio differre repræſentes; quod quidem aliud in ipsius Limite adesse videtur. Conciliationem jam sui, qua talis, per Limitē — qui a repugnantia ipsum tanquam liberaturus, ipsius in se quasi exceptit aliud — sustinere videtur positus ille color. — Cum vero sit Limes, ipsius aliud, continet ille quidem hunc & excludit simul, & vice versa hic aliud est sui Limitis, quem quidem etiam continet simulque excludit. Nil est ita ipse ille color individuus, præter sui ipsius Limitē. Quodcunque vero, qua tale, sese ipsum limitet, sese absolute negat, ideoque continet, quam appellavimus, absolutam aliuditatem. Lex jam illa Continuitatis, quæ, ut in ceteris, ita in systemate colorum, conciliacionis videtur munere fungi, ipsa ea est, quæ contradictionis prodit præsentiam. Nam ibi, neque deside-

desiderari neque esse potest conciliatio, ubi originus non adsit repugnantia.

In quavis itaque synthetica unitate, absoluta diversitas seu novitas, — quæ penitus spectata in absolutam ait antinomiam — locum necessario tenet. Quodcumque itaque, quod in Reflexione uti immediate datum Concretum præsupponitur, sua vi sese in oppositionem resolvit. Quæ igitur de ipso necessario primum videbatur valere, identitas abstracta, ipsius undique revera illico quasi subterfugit essentiæ. Si jam vero dicas nil Logicas attinere determinationes, quomodo quævis synthetica conformata sit unitas, utpote de qua, quomodounque orta, omni sua vi deinde valeant hæcce determinationes, simul concedas, necesse est, absolute nil istas pronuntiare omnique simul vi esse destitutas. Nam aliud ita enuntiare nequit ex. gr. Logices vulgaris principium fundamentale, atque ut sit $\Delta \tau\tilde{\omega} \Delta$ æquale — sit ceterum etiam Δ in se omnino contrarium. — Aut nihil itaque revera enuntiat aut absolute falsum, èa nimirum, quæ vulgo propositum est, vi, principium Identitatis. —

Penitus jam hisce consideratis, patebit logicas simplices determinationes et alia omnino gaudere vi ac quæ vulgo his tribui solet, et essentiali-

tialiorem habere in veritatem influxum, quam cum ut externæ solum sint veritatis notæ. Quamvis nudæ esse videantur eadem, veritateque, quam appellant reali destitutæ, ipsius tamen etiam, qua realis, fundamenta constituere essentiamque continere ejusdem, hinc constabit. Essentiale in qua que determinatione, quantumvis concreta, esse oppositionem jam ex allatis forsitan constat. In quo igitur Cognitionis alterum momentum, Materies, a sphæra alterius, Formæ, totum quantum separatum esse videtur, sibique propriam constituere essentiam, in eo ipso vim in illam exserit hæcce essentiale. — In absolutam antinomiam per se conversa est tota cognitionis. Per hancce igitur eandem, penitus modo indagatam, si umquam, veritas solum restitui vel potius demum uti absoluta oriri poterit. Prius igitur quam, quæ ad hanc antinomiam pertinent, momenta, uti in se sunt, proponantur, nulla est veritas. Omnis præcedens cognitionis sola est opinio. — Antinomiae jam vero fundamentum in ipsis concretis determinationibus, quæ talibus, non est querendum, sed in Intellectus naturâ in se, unde ultimum pendeat quævis concreta determinatio, necesse est.

Prius autem quam ad hancce abstractam contemplationem procedimus, juvat rei, quam tractavimus, illustrandæ causa, unum alterumve adhuc afferre

afferre Exemplum. Antinomia licet in omniconceptu, objecto, subiecto vel quocunque demum veniat nomine, locum habeat; at in determinationibus tamen, que relationem continent, clarissime elucet. Neque igitur ineptum ducimus vim inclitarum, a Metaphysics summo Reformatore Kantio, propositarum antinomiarum (utpote quæ in relatione consistunt) quadamtenus considerare. Brevitatis ergo primæ jam solum, exempli loco, instituamus antinomiarum, quas appellant, cosmologicarum examen; eamque ipsius partem attingamus, quæ controversiam inter Mundi initium & infinitatem in Tempore proponit.

Quod jam demonstrationem a Kantio propositam hujus antinomiae attinet, animadvertisimus occurrere heic circulum in demonstrando. In thesi, cuius demonstratio est apagogica, assumitur datum temporis momentum, ante quod, si thesis veritate careret, infinita Temporis series præterlapsa esset, ex qua impossibilitate — seriei infinitæ & tamen completæ — veritas theseos colligitur. Præsupponitur itaque in demonstratione absolutus Temporis Limes, sed revera præter hunc nil erat demonstrandum. Etenim absolutum istud Nunc, quo tota quanta præterita repræsentatur series infinita semet subsequentium phænomenorum, simul est Temporis futuri absolutum

Iutum initium, quo totum subreptum quasi est tempus præteritum & denuo incipit sequens. Limate igitur isto assumto, assumitur simul initium Mundi in Tempore. Etenim quo jure præsentis momento incipiat Mundus existere, eodem quocunque alio incipere potuisse censendus est. — Demonstrationis momentum id igitur est, quod ipsum demonstrandum erat. — Jam vero poterit videri, fortuito quasi heic occurrere, neque ad vim demonstrandi stricte pertinere, assumptionem istam absoluti in Tempore Limitis; atque demonstrationem solum pendere e repræsentatione in universum infiniti Temporis, uti jamjam præterlapsi, adeo ut non necessum fuerit respici ad certum aliquod Temporis momentum, quo illico præterlapsum sit infinita Temporis series. Certum quidem est, licitum esse Tibi, infinitam Temporis seriem præteritam repræsentanti, quocunque velis, eligere Temporis momentum, quo finitam cogites illam, — aliquod vero eligas, necesse est. In eo vero, quod elegeris, momento, absolutum jam (ut valeat demonstratio) ponas Limitem æque est necesse. Quod si non feceris, revera non præterlapsa est tua infinita series, sed in præterlabendo adhuc quasi occupata. Dicas forsitan, hancce seriem proxime præterito momento jam esse consummatam, Fit vero ita proxime istud prægressum momentum Limes ipse & res eodem recidit. Si

D.

retro

retro adhuc momentum progrediari, eadem Tibi
 obveniet difficultas; & sic in infinitum Temporis,
 necesse est, continues regressum, ante quem dūm,
 si ita vis, completa sit infinità Temporis series.
 Positā in demonstratione itaque infinità Temporis
 serie, ex ēa, ad demonstrationem conficiendam, e-
 gredi haud poteris, nisi assumto absoluto Tem-
 poris Limite. Isto vero posito, assumis revera in
 antecessum jam id, quod ad demonstrandum ag-
 grediris. — Eadem est ratio Antitheseos. — Præsu-
 mitur etiam in hacce id, quod demonstrationem
 efficit ipsam. Etenim, in demonstratione apagogica,
 ponitur Mundum initium habere & per consequens
 vacuum Mundi existentiæ præivisse Tempus. Cum
 vero jam impossibilis sit quicunque in Tempore
 vacuo ortus, continente nimirum nullà istius Tem-
 poris particulâ exclusivam præ aliis existentiæ con-
 ditionem, extendit demonstratio existentiam Mun-
 di in infinitum Tempus. Sed revera ipsa Antithe-
 sis nil continet præter negationem hancce ab-
 soluti in Tempore Limitis h. e. negationem ulti-
 mæ & absolutæ alicujus, quod ad existentiam,
 conditionis. Urget itaque Antithesis jam id ipsum,
 quod ad momentum demonstrationis denuo adhi-
 betur. — Quæ cum ita sint, reducitur tota hæcce
 antinomia ad nudam assertionem duarum harum
 sibi repugnantium enunciationum: **Est Limes in**
Tempore absolutus & non potest in Tem-
pore

pore esse absolutus Limes. Jam vero quaeritur, quo demum subnixa sit fundamento agnitio realitatis hujusce repugnantiae? Respondendum erit: utrumque momentorum repugnantium, sua ipsius vi, alterum ponit & postulat convertiturque quasi sub manu in sui ipsius oppositum. Quod ut pateat attendamus age ad vim enunciationis istius prioris: In Tempore est absolutus limes sive, quod eodem recidit, absolutum h. e. a ceteris Temporis momentis omnino independens & in se ipsa suam existentiam quasi includens Nunc. Licet jam in posito isto absoluto Temporis limite unitatem sive identitatem facile admittas absolutam, subsistere tamen hanc deprehendes eo solum pacto posse, ut sui ipsius jam involvat sublationem. Etenim eo ipso, quod est Limes, determinationes, quas excludere videtur in se continet, oppositas. Excludit nimirum simultaneitatem momentorum Temporis; quâ quidem conditione ipsum efficitur Tempus; est enim Tempus absoluta sublatione simul. Sed revera nil est ipse ille Limes, praeter simultaneitatem horum non-simultaneorum momentorum. — Momenta Temporis omnia occurrunt quidem primum uti a se invicem independentia, extra se posita, externamque ita solum inter se relationem habere videntur. At est revera quisque Limes (quodque absolute unum momentum) non in sola relatione externâ ad cetera Temporis

poris momenta, verum etiam ipse, qua idem, transit, vel potius transgressus jam est sua vi in alium. Limes revera igitur non est, non existit, sed in τῷ fieri identidem occupatus est. Quicunque enim ponatur Limes, simul non est hic Limes amplius, absolute novus est, rursus novus & sic in infinitum. Eodem respectu, quo adest hic Limes, non adest. — Duratione nulla gaudet; durationis enim est oppositum; oritur tamen, at subsistere nequit, nam τῷ subsistere ipsius, esset perseveratio in aliis momentis h. e. ortus est simul ipsius absoluta sublatio. At ne hæc quidem absoluta sublatio possibilis est, nisi simul adsit aliis Limes. Absolutam sublationem si in universum tibi reprezentes, nil est nisi positio aliūs loco ejus ipsius cuius est aliud. Sic sublatio absoluti in Tempore Nunc, positio est aliūs Nunc loco illius. — Nunc tollit se, quā Nunc; novum nascitur. Sublatio illius & existentia hujus idem sunt. — Tollit sese quodque Nunc; quod igitur revera nil aliud est nisi conservatio ipsius, sed quā aliud. Ad Limitem itaque requiruntur duo hæc opposita momenta: ut sibi ipsi, pro se, existat &: ut sit sibi ipsi aliis. Veritas Limitis in Tempore, haud igitur solum in ipsius secum identitate, sed in absolutā, qualitativā, aliudditate constituit. Intima ipsius secum conciliatio in absolutam evadit

evadit sui a se ipsa quasi repulsionem.—Ex his jam simul patescere existimamus, quā vi gaudeat altera illa a nobis enuntiata propositio: Non est in Tempore absolutus Limes. Continuitatem absolutam Temporis hæc nimirum urget. Qui Continuitatem in externâ solum partium juxta se appositione ponunt, perperam illam intelligunt. Continuitas est nil, nisi absoluta Limitis per se ipsum sublatio. Limes, qua Limes perseverare non potuit; aliud fiebat, sed sui ipsius aliud h. e. suam servans Essentiam (quæ in universum fuit: pro se esse) suæ essentiæ negativum evasit i. e. in absolutam extra-se-existentiam, continuitatem abiit. Continuitas itaque exprimit contradictionem, quā id, quod se-ipsum est (Limes) sublatum est h. e. in suam qualitativam conversum est negativitatem. Quæ autem negativitas sive continuitatis essentia, uti absolutum extra-se-esse, per se spectata sese tollit & qua-tale, absolutum postulat & ponit in-se-esse h. e. Limitem absolutum. Continet itaque Continuitas duo hæcce opposita momenta: ut pro se sit & sit sibi aliis. Hacce intimâ repugnantiâ fundatus est ipse Temporis conceptus. — Ipsum Tempus nil est nisi hujus Contradictionis præsentia; absoluta aliud-ditas; absoluta non simultaneitas; quæ uti aternum quasi Nunc sese repræsentat. — Allata igitur Antinomia nil exprimit præter ipsam proprietatem.

prietatem Temporis, quale est, quando concipitur.— Pertractato jam hocce, exempli loco adhibito, priori antinomiæ primæ momento, monere sufficiat, eandem esse rationem tum posterioris, quod Spatium attingit, laudatæ antinomiæ momenti, tum ceterarum in universum antinomiarum; quod vero ostendere, nimis foret prolixum. Juvat vero huic, quod protulimus, antinomiæ exemplo, alterum, brevius tractatu, adjungere. Proponamus enim, quæ in linea curvâ adest, repugnantiam. Si imaginatione tuâ curvam construas, ex quo exeras, pones punctum. Egrediendo vero ex hoc, directionem necessario rectam animo concipies. Quantumvis vero cito (ut conditio expleatur Curvæ) hæcce mutetur directio, jam, priusquam hoc fieri possit, te quasi invito, Lineam produxisti rectam, cui aliam angulo adjunxisti & sic porro; habesque, verbo, exacte polygonum. Neque tamen hinc existentiam curvæ denegare poteris lineæ. Nam si ab alterâ parte directione rectâ e punto egrediendum tibi erat, ab alterâ nimis rectitudini quasi indulsti, longitudinemque nimiam & ultra quam opus erat, lineæ productæ rectæ tribuisti. Necessitate itaque coactum te senties, momentum assumere, ubi hæc ambo opposita secum conciliare poteris. Sed hæcce conciliatio, quæ necessario sese tibi obtrudet, ipsa est absoluta repugnantia; cujus expressio est curva linea. Quia immo

mo in ipsâ linea rectâ, repugnantia talis necessariō tenet locum. Nam si ad linea recta qualitatem attendas, concipiasque quomodo hancce lineam e puncto egressus efficias h. e. ad ipsam transitio nem e puncto in lineam, quod caput est rei, animadvertis, videbis te illico repugnantiā involvi. Hæcce transitio simul sit punctum & linea, necesse est. Punctum jam habes: ut lineam habeas, unum solum quasi passum te oportet facere, h. e. unum solum tuo puncto adjungas aliud, ut linneam conficias. At duo hæcce puncta neque incident in se — nam manet ita solum punctum — neque a se dimoveantur, — nam ita non essent proxima, neque linea confecta. Contradic̄tio adest aperta — Punctum simul sit elementum Lineæ, hoc est: sui oppositum, necesse est.

M e n d a.

Pag. 4 lin. 26 deleatur: i.

— — — — pro: libre, leg: libri.

— 7 — 10 — , partem Eleaticismi leg: Eleati-
cismi, partem.

— 16 — 1 — ipse leg: ipsæ.

— — — 27 — fui leg: sui.
